

מסורת הש"ם

(א) וְיָזַל קִינָה, (ב) גַּיַּי הערין (מטפת) וְאִטְפַּחַן (צבד) וכו' בערך אטפתו, (ג) וְצִרְיָיָּ וְכִדְאִישׁ וְכוּ' בעוֹשֵׁי עֵר יִדְדִקְקָן, (ד) לַעֲלֵי טַח, (ה) וְנִקְמָן מַטְּ-, (ו) פְּסָחִים קִדְ-, (ז) יֵם סְפִירִים הַטִּטְסָחָה שְׁמִים וְשִׁלְשָׁה, (ח) גַּסֵּם אִתְחָה וּבִרְכַּת וְזו בִּרְכַּת הֵן אֵת ה' אֱלֹהֵיךְ וְזו בִּרְכַּת הַיְוִמָן אֲחֻמֶּס לְכֹאדֵּה נִרְחֵא עֵינֵיךְ כִּגְרִימָת מוֹס' מַפְנִי שְׂהִיָּה כְסִדְרָן, ט) וְנִקְמָן פְּ-, (י) וְנִגְלִיָּה אֶלַּח, (יֵ) וְנִסְפָּרִים אַחֲרֵים כִּי הַטִּטְסָחָה וְנִתְר כֵּן שְׁחַקְטָ שְׁמִיָּה לְכֹאדִיָּה מַשּׁוֹם הַנִּכְנָסָן וּמַשּׁוֹם הַיּוֹאֲלָין שׁוֹב לָא זֶה מִמִּקְוָמָהּ,

הגהות הב"ח

(א) גַּיַּי שִׁינֵיךְ לְבַעֲלֵי הַיּוֹם: (ב) שֵׁם בִּרְכַּת הַמּוֹזֵן שְׁמִים וְשִׁלְשׁ וּמִנְחָה אֵינֶךְ שִׁלְשׁ וְאוֹרְבַּע סְבִירִים: (ג) שֵׁם דְּלֹמֶר מִרְבַּה רֶאשׁוֹנָה בְּתַקְוָנָה שְׂהִיָּה פוֹתַח בְּבִרְכַּת הָאֲרֵץ, וְכוּלָּלִים בּוֹנֵה יִירוּשָׁלַיִם:

גליון הש"ם

גַּיַּי שְׂהִיָּה פוֹעִיל' עוֹקְרִין, עִי לַעֲלֵי דָף ט"ז ע"א תוֹס' דִּיה' וּמוֹמֵם וְעִי:

הגהות הגר"א

[א] תוֹס' דִּיה' עַד הֵיכֵן, וְלֹא מַשּׁוֹם דְּחִשִּׁיב בִּרְכַּת הֵן מוֹסִיפִין נִצְנֵךְ הִרִי שִׁלְשׁ: דְּאִמַּר מַר, לַעֲלֵי צִפְרָק שְׁנֵי (דף טז, ט): שְׂהִי פוֹתַח בַּה צִּצְרוֹן, וְאִי דִלְאוּרִייתָהּ הִיא זֶה צִצְרוֹן: דְּדַתְנִיָּה נו' יֵם מַהֵן נו'. כּוּנֵן בִּרְכַּת פִּירוֹת וּמִלּוֹת פוֹתַח וְאִינוּ חוֹתֵם, וְטַעמָהּ מִפֶּרֶשׁ צַעֲרֵנִי פִּסְחִים (דף קה), מַשּׁוֹם דְּכוּלָּה מִדָּא הוֹדָאָה וְאִין הַפֶּסֶק דְּצַר תַּחֲנַה אִו דְּצַר אַחַר בְּתוּכָה כְּמוּ שֵׁם צִקְדוֹשׁ כִּי הוּא יוֹם תַּחֲלָה לְמַקְרָאִי קוֹדֵשׁ וְהַנְחִילָנוּ:

- בְּהוֹס' רִי"ש הוֹרֵיךְ, כְּלוּמֵר שִׁיבִירָךְ בִּרְכַּת זִמּוֹן הַשְּׁלִישִׁי עַם הַשְּׁנִיִּים וְלֹאֲחַר שִׁבִירָךְ יִחְזוּר וְיִאֲכֹל,
- בְּהוֹס' רִי"ש תַּחֲתוּל', תַּחֲמַה רִבִּינוּ עַל אֵלֶיךָ נִשְׁמַה וְכו',

מוסף רש"י

בְּסִינֵי, קִרְקַעוֹת, וּמּוֹמֵן וְשֹׁאֵר דְּנִרְסִים נִקְרָאִים מִתְּנַלְתִּין (כְּדִתִּי), וְכֹאֲלֵי בּוֹנֵה יִירוּשָׁלַיִם בְּבִרְכַּת הָאֲרֵץ, שְׁמִי בִּרְכּוֹת שְׁחַלְתָּ, צִצְרֵתִּי הָאֲרֵץ וְעֵינֵי יִירוּשָׁלַיִם דּוֹמּוֹת (לַעֲלִי טַח), קִסְבֵּר הַטּוֹב וְהַמְטִיב דְּאוּרִייתָא הִיא, וּמִגְבַּחַת הָאֲרֵץ הִיא כְּדֹאֲמַר [נִקְמָן מַטְּ-], אֲשֶׁר תָּמָן לָךְ זֶה הַטּוֹב וְהַמְטִיב (קִסְמוֹ טס, ט), וּבִרְכַּת הַמַּצּוֹת, כּוּנֵן לְהַטְפָּחָה צִלְתִּים וְעַל טְוִילַת לֹלֶב (פְּסָחִים קִדְ-), וּבִרְכַּת אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּקְ"שׁ, אַעֲרִים שְׂאֵין בִּרְכַּה אַחֲרֵת לְמַעַלְה הַיְוִמָּה שֶׁתַּחֲתִיל זֶה בְּבִרְוֹן (טס) שְׂהִי פְּסָחִי הַפִּסְקִי מַתַּחֲתִיל בַּה צִּצְרוֹן וְשִׁחַבְתָּ לִּי בִּרְכַּה הַסְּמוּכָה לְחִבְרַתָּה לְאֻמָּת שְׁלַפְנִי קִי"ש שְׂהִי מַחֲזִיר אֲמַת וְיֵצֵל עַל סוּפֵי שַׁל קִי"ש וְכְּדֹאֲמַרְיָן (לַעֲלִי דִי-), וְצִרִיךְ לְסוּמֵן אֲמַת וְיֵצֵל אַחַר אִי ה' אֱלֹהֵיכֶם, וְיֵצֵל אַחַר אִי ה' אֱלֹהֵיכֶם, מִתַּחֲתִי וְה' אֱלֹהֵים אֲמַת, הֵכֵן מִחֲלָה בִּרְכַּה אִירִיתָא דְמַחֲ, (וְשִׁבְרִים פְּסָחִים טס), יֵם מִדְּהַ, מֵאֵלֵּו שֶׁהִכְרַת, שְׁפּוֹתַח בְּהֵן בְּבִרְוֹן וְאִינוּ חוֹתֵם בְּבִרְוֹן, כּוּנֵן בִּרְכַּת פִּירוֹת וּמִלּוֹת (פְּסָחִים טס),

שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות

קְטִינָא חֲרִיד שְׁקִי, כִּךְ הִיו קוֹרִין לר' זִירָא, וְטַעמָהּ מִפֶּרֶשׁ צִצְנָא מְזַעֲחָה צִהְשׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֵלִים (דף פה,): **כִּי מַטָּא לְמַשְׁרֵי**, לִישָׁנָא דְשִׁירוּתָא כְּלוּמַר לְפִרוּם בִּרְכַּת הַמוֹאִיל וְלֹאֲכוֹל: **רַב הוּנָא דִּמְצַנָּל**, הֵיינו רַב הוּנָא סְתַמְנָא, וְלִפִּי שְׁעֻכְשֵׁי הִיָּה ר' זִירָא צֹאֲרֵךְ יִשְׂרָאֵל בְּמִקּוּם

ר' אֲבָהוּ וְהִיָּה עוֹלָה מִצְנָל קֹאֲמַר

הִכִּי: קְרוּצִים לַעֲרִי, שִׁיכּוֹל לְרֹאזוֹת צַעַל הַצִּית תַּמִּיד וּלְדַעַת מַה הֵן לְרִיכִין: נִכְסִיו, קִרְקַעוֹת: עַד הֵיכֵן **בִּרְכַּס הוּמוֹן**, שְׁזִרְכִין לְהִיּוֹת שְׁלֹשָׁה וְכִשְׁהֵן שְׁמִים לֹא יֵאֲמַרוּה: **בִּרְכַּס הַמוֹזֵן שְׁמִים וְשִׁלְשׁ**», פַּעֲמִים שְׁהֵם שְׁמִי בִּרְכּוֹת פַּעֲמִים שְׁהֵם שִׁלְשׁ כִּיִּיד כִּשְׁהֵם שְׁלֹשָׁה הֵן שִׁלְשׁ בִּרְכּוֹת וְכִשְׁהֵם שְׁמִים הֵן שְׁמִי בִּרְכּוֹת כְּדַמְפֶּרֶשׁ וְאִזְלִי: **דְּקִסְבֵּר**, בִּרְכַּת זִמּוֹן עַד הֵן וְכִשְׁהֵם שְׁמִים אִין אֲוִמֶרִים אֲלֹא בִּרְכַּת הָאֲרֵץ וְצוּנָה יִירוּשָׁלַיִם: וּמֵאֵן דְּאִמַּר שִׁלְשׁ וְאִרְצַע, כִּשְׁהֵן שְׁמִים הִרִי שִׁלְשׁ הֵן וּבִרְכַּת הָאֲרֵץ וְצוּנָה יִירוּשָׁלַיִם וְכִשְׁהֵם שְׁלֹשָׁה הֵם מוֹסִיפִים נִצְנֵךְ עַד וְצִטּוּצוֹ חִיִּינוּ: מוֹקִיִּם לֹא לֹא גִרְסִינֵן, וְהִכִּי גִרְסִי' וְהֹא דַתְנִיָּא **שְׁמִים וְשִׁלְשׁ צִצְרֵת פוֹעִלִים**, דְּאִמַּרִי בִּרְכַּת הָאֲרֵץ וְצוּנָה יִירוּשָׁלַיִם צַחֲלָה בִּרְכַּה אִין כֹּאֵן אֲלֹא בִּרְכַּת הֵן וּבִרְכַּת הָאֲרֵץ וְכִשְׁהֵם שְׁלֹשָׁה מוֹסִיפִין נִצְנֵךְ הִרִי שִׁלְשׁ: דְּאִמַּר **מַר**, לַעֲלֵי צִפְרָק שְׁנֵי (דף טז, ט): שְׂהִי פוֹתַח בַּה צִּצְרוֹן, וְאִי דִלְאוּרִייתָהּ הִיא זֶה צִצְרוֹן: דְּדַתְנִיָּה נו' יֵם מַהֵן נו'. כּוּנֵן בִּרְכַּת פִּירוֹת וּמִלּוֹת פוֹתַח וְאִינוּ חוֹתֵם, וְטַעמָהּ מִפֶּרֶשׁ צַעֲרֵנִי פִּסְחִים (דף קה), מַשּׁוֹם דְּכוּלָּה מִדָּא הוֹדָאָה וְאִין הַפֶּסֶק דְּצַר תַּחֲנַה אִו דְּצַר אַחַר בְּתוּכָה כְּמוּ שֵׁם צִקְדוֹשׁ כִּי הוּא יוֹם תַּחֲלָה לְמַקְרָאִי קוֹדֵשׁ וְהַנְחִילָנוּ:

וְיֵם

עַד נִבְרַךְ מֵאֵן דְּאִמַּר שִׁלְשׁ וְאִרְבַּע שְׁפִיר וּמִ"ד שְׁתִּים וְשִׁלְשׁ אִמַּר לָךְ הַכֹּא בְּבִרְכַּת פּוֹעִלִים עַסְקִינֵן דְּאִמַּר מַר וּ^א ^ב פוֹתַח בְּהוֹן וְכוּלָּל בּוֹנֵה יִירוּשָׁלַיִם בְּבִרְכַּת הָאֲרֵץ רַב שִׁשְׁתּ מַתְרָן לְטַעֲמִיָּה דְכ"ע עַד הוּן מִ"ד שְׁתִּים וְשִׁלְשׁ שְׁפִיר וּמִ"ד שִׁלְשׁ וְאִרְבַּע קִסְבֵּר ^ב הַטּוֹב וְהַמְטִיב דְּאוּרִייתָא הִיא אִמַּר רַב יוֹסֵף תִּדְעַה דְּהַטּוֹב וְהַמְטִיב לֹאוּ דְּאוּרִייתָא *שְׂהִרִי פּוֹעִלִים עוֹקְרִים אוֹתָהּ אִמַּר רַב יִצְחָק בְּר שְׁמוּאֵל בְּר מִרְתָּא מִשְׁמִיָּה דְּרַב תִּדְעַה דְּהַטּוֹב וְהַמְטִיב לֹאוּ דְּאוּרִייתָא שְׂהִרִי פוֹתַח בַּה בְּבִרְוֹךְ וְאִין חוֹתֵם בַּה בְּבִרְוֹךְ כְּדַתְנִיָּא ^ב כֹּל הַבִּרְכּוֹת כּוּלֵן פוֹתַח בְּהֵן בְּבִרְוֹךְ וְחוֹתֵם בְּהֵן בְּבִרְוֹךְ חוּץ מִבְּרַכַּת הַפִּירוֹת וּבִרְכַּת הַמַּצּוֹת וּבִרְכַּה הַסְּמוּכָה לְחִבְרַתָּה וּבִרְכַּה אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּקְרִית שְׁמַע יֵשׁ מַהֵן שְׁפּוֹתַח בְּהֵן בְּבִרְוֹךְ וְאִין חוֹתֵם בְּבִרְוֹךְ וְיֵם

עַד נִבְרַךְ מֵאֵן דְּאִמַּר שִׁלְשׁ וְאִרְבַּע שְׁפִיר וּמִ"ד שְׁתִּים וְשִׁלְשׁ אִמַּר לָךְ הַכֹּא בְּבִרְכַּת פּוֹעִלִים עַסְקִינֵן דְּאִמַּר מַר וּ^א ^ב פוֹתַח בְּהוֹן וְכוּלָּל בּוֹנֵה יִירוּשָׁלַיִם בְּבִרְכַּת הָאֲרֵץ רַב שִׁשְׁתּ מַתְרָן לְטַעֲמִיָּה דְכ"ע עַד הוּן מִ"ד שְׁתִּים וְשִׁלְשׁ שְׁפִיר וּמִ"ד שִׁלְשׁ וְאִרְבַּע קִסְבֵּר ^ב הַטּוֹב וְהַמְטִיב דְּאוּרִייתָא הִיא אִמַּר רַב יוֹסֵף תִּדְעַה דְּהַטּוֹב וְהַמְטִיב לֹאוּ דְּאוּרִייתָא *שְׂהִרִי פּוֹעִלִים עוֹקְרִים אוֹתָהּ אִמַּר רַב יִצְחָק בְּר שְׁמוּאֵל בְּר מִרְתָּא מִשְׁמִיָּה דְּרַב תִּדְעַה דְּהַטּוֹב וְהַמְטִיב לֹאוּ דְּאוּרִייתָא שְׂהִרִי פוֹתַח בַּה בְּבִרְוֹךְ וְאִין חוֹתֵם בַּה בְּבִרְוֹךְ כְּדַתְנִיָּא ^ב כֹּל הַבִּרְכּוֹת כּוּלֵן פוֹתַח בְּהֵן בְּבִרְוֹךְ וְחוֹתֵם בְּהֵן בְּבִרְוֹךְ חוּץ מִבְּרַכַּת הַפִּירוֹת וּבִרְכַּת הַמַּצּוֹת וּבִרְכַּה הַסְּמוּכָה לְחִבְרַתָּה וּבִרְכַּה אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּקְרִית שְׁמַע יֵשׁ מַהֵן שְׁפּוֹתַח בְּהֵן בְּבִרְוֹךְ וְאִין חוֹתֵם בְּבִרְוֹךְ וְיֵם

יִירוּשָׁלַיִם אֲצֵל לְחַלְתָּין אִין לִצְרֵךְ אֵם הַאֲחַד אִינוּ יוֹדַע כִּי אֵם הַחֲזִי בִּרְכַּה אֲצֵל רִצְעִי לֹא דִנְצִרֵךְ לָצַד לֹא חֲשִׁיצ בִּרְכַּה וְלִכֵּן אִי אֲפִשֶׁר לְחַלֵּק שְׁנִיִּים נִצְרֵךְ וְהוֹן וּמֵאֵן דְּאִמַּר דְּד' קִסְבֵּר עַד נִצְרֵךְ דִּנְצִרֵךְ חֲשִׁיצ בִּרְכַּה אַחַת צַפְנִי עֲלַמָּה וְהוֹן בִּרְכַּה אַחֲרֵת וְהֵיינו דְּד' שְׂאִרְצַעַה

בַּי אִדֵּם מִצְרִכִין אוֹתָן שְׂאֲחַד יֵאֲמַר נִצְרֵךְ וְהִשְׁנִי הוֹן וְהַשְׁלִישִׁי נוֹדַה לָךְ וְהִרְצִיעִי עַד בּוֹנֵה יִירוּשָׁלַיִם:

בַּי הַבִּרְכּוֹת בּוֹרֵן פּוֹתַחחוֹת בְּבִרְוֹךְ וְחוֹתַמּוֹת בְּבִרְוֹךְ חוּץ מִבְּרַכַּת הַפִּירוֹת וּבִרְכַּת הַמַּצּוֹת וּבִרְכַּה הַסְּמוּכָה לְחִבְרַתָּה וּבִרְכַּה אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּקְרִית שְׁמַע, וְהֹא לָךְ הַסֵּדֵר בִּרְכַּת אֲשֶׁר יֵר אִינָה סְמוּכָה לְנִטְיִלַת יָדִים דְּנִטְיִלָה שְׂיִכָּא צֵלָא אֲשֶׁר יֵר וְהִרְצַה פַּעֲמִים אוֹמֶרָה

לָצַדֵּה אֲלֵהִי נִשְׁמַה אֲמַחֲבִי אִינָה פּוֹתַחַת צִצְרוֹךְ דֹּאִינָה סְמוּכָה לְאֲשֶׁר יֵר וְכו' כּוּנֵן אֵם לֹא צֵא מֵן הַנִּקְצִים דִּידִיו טַהוּרוֹת אִין לְרִיךְ לְבִרְכַּת אֲשֶׁר יֵר וְצִרִיךְ לוֹמַר הוֹאִיל וְאִין זֶה אֲלֹא הוֹדָאָה צַעֲלַמָּא אִינָה פּוֹתַחַת צִצְרוֹךְ וְהוֹאִיל וְאִרְוִכָה קֹלַת וְכו' נִמִּי לְרִיךְ לוֹמַר גַּזִּי אַחַה הוּא עַד שֹׁלָא נִצְרָא הַעוֹלֵם וְכו' וְכַל הִנֵּי בִּרְכּוֹת קִטְנוֹת כֹּל אַחַת בִּרְכַּה לַעֲמָה דְּאִמְרָן צַעֲלַמָּא ^א כַּד הוּא מֵהֵלֵךְ הוּא מִצְרֵךְ מִזְעַדִּי גִצַּר וְכו' כּוּלֵן וְעוֹד דְּהוּו קִזְרוֹת וְהוּיִין בִּזְרַכַּת הַפִּירוֹת יְהִי רָצוֹן לָמִי הִיא סְמוּכָה וְאוֹמַר רַצִּינוּ תַם שְׂהִיא מֵן הַבִּרְכַּה צְרוֹךְ אַחַה ה' הַמַּעֲבִיר שִׁינָה מַעֲיִי וְכו' וְצִרִיךְ לוֹמַר וְהִי רָצוֹן וְאֵם תֹּאמַר וְהֵלֵא כֹל הַבִּרְכּוֹת כּוּלֵן לְרִיךְ לוֹמַר בְּחַתִּימַתָּן מַעֲיֵן פְּתִיחַתָּן וְהֹא לִיכָא וְיִזְל דְּשִׁפִּיר הוּי מַעֲיֵן פְּתִיחָה סְמוּךְ לְחַתִּימָה מִהַמַּעֲבִיר דְּסָמוּךְ לְחַתִּימָה אִיכָא וּתְגַמְלִנִי חֲסָדִים טוֹצִים וְהֵיינו גְּמִילוֹת חֲסָדִים שְׁהַקְצִי"ה מַעֲבִיר שִׁינָה מֵן הָאֲדֵם וּמַחֲדָשׁ כְּחוּ דְּאִמְרִינֵן צַמִּדְרַשׁ חֲדָשִׁים לְצִקְרִים וְגו' שְׂהוּא מַחֲזִיר הַנִּשְׁמַה שְׁלַמָּה וְשִׁקְטָה צִגּוּף כֹּאֲשֶׁר הִיתָה תַּחֲחֵלָה אַע"פ שְׂהִיתָה עֵיפָה וְהֵיינו כַּעֲיֵן פְּתִיחַתָּה וְלַעֲסוֹק צִדְצִירי תוֹרָה וְהַעֲרַב נֹא הַכֹּל בִּרְכַּה אַחַת הִיא וְצִרִיךְ לוֹמַר וְהַעֲרַב נֹא וְיִשְׁתַּבַּח סְמוּכָה לְצְרוֹךְ שְׂאֲמַר וְלִכֵּן יֵם לִיחַר שֹׁלָא לְסַפֵּר צִינִיהֵם אַע"פ שֵׁם הַפֶּסֶק טוֹצֵא פְּסוּקִי דְּזִמְרָה מַכֵּל מִקּוּם לֹא מַפְסְקִי וְצוּה יִנְחֹא בִּרְכַּה אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּקְ"שׁ אֲמַת כּו' אֲמַת הִיא סְמוּכָה אֵל אֲהֻבָּה וְכו' וּפְסוּקִי ק"ש לֹא מַפְסְקִי וְאֵם תֹּאמַר בִּרְכַּה אַחֲרוֹנָה לָמִי שְׂהוּא קוֹרֵא צַתוֹרָה אֲמַחֲזִי לְרִיכָה לַפּוֹתַח צִצְרוֹךְ הֹא סְמוּכָה לְחִזְרַתָּה לְבִרְכַּה רֶאשׁוֹנָה וְיֵם לוֹמַר לִפִּי שְׂהִיו רְגִילִים ^א שֹׁלָא הִיו מִצְרִכִים רַק הֶרֶאשׁוּן בִּרְכַּה רֶאשׁוֹנָה וְהַאֲחֲרוֹן בִּרְכַּה אַחֲרוֹנָה וְאִיכָא הַפֶּסֶק גְּדוֹל צִין רֶאשׁוֹן לְאֲחֲרוֹן ^א שׁוֹב שְׁחַקְטָ שְׁמִיָּה לְכֹל אִי וְאִי מַשּׁוֹם הַנִּכְנָסָן וּמַשּׁוֹם הַיּוֹצֵאִים לֹא זֶה מִמִּקְוָמָה:

פרק שביעי ברכות

מו.

לֹא סִבֵּר לָה מַר לָהּא דְאִמַּר ר"ה רַמֵּן בַּבַּל ב'ו', מִיָּהוּ יֵם לִישַׁצַּה הִנֵּי תִרִי לִישְׁנֵי דִר' יוֹחָנָן כִּשְׁצַעֲלֵ הַצִּית מִסְבַּ עֲמַהֵם וְדֹלִי הוּא צוֹנַע וְאוֹרַח מִצְרֵךְ וְכו' אֲצֵל כְּשֹׁאִין צַעַל הַצִּית מִסְבַּ עֲמַהֵן הַגְּדוֹל שְׁצַהֵן יַעֲשֶׂה הַמוֹאִיל וְגַם הוּא יִצְרֵךְ בִּרְכַּת הַמּוֹזֵן:

עַד הֵיכֵן בְּרַכַּת הַזִּמּוֹן וְכו', פִּירֵשׁ רַש"י מִמַּתִּין עַד הֵן וְהוֹן צִכֵּלָל שְׁמִים אִינִים מִצְרִכִין הוֹן וְלֹא נִיחֵירָא דְּבִרְכַּת הוֹן דְּאוּרִייתָא וְאִין יִחִיד פְּטוֹר מִינָּהּ וְעוֹד הֹא קִיַּימָא לָן כִּרְצַ שִׁשְׁתּ צֹאִסְקוֹרִי וְלִדִּידָהּ יִחִיד אוֹמַר שְׁמִים וְצִכֵּל דּוֹכְתָא נִקְטָ שִׁלְשׁ בִּרְכּוֹת וְדוּחַק לוֹמַר דִּלָּא מִיַּירִי אֲלֹא צִיֵּם זִמּוֹן לִרְצַ שִׁשְׁתּ וְעוֹד דְּמַעֲשִׂים צִכֵּל יוֹם דִּיחִיד מִצְרֵךְ שִׁלְשׁ בִּרְכּוֹת וְעוֹד דְּמַדְתְּנִיָּא לִקְמֵן צִפְרִקִין (דף מח): ^א וּבִרְכַּת וְזו בִּרְכַּת הַזִּמּוֹן אֵת ה' אֱלֹהֵיךְ וְזו בִּרְכַּת הוֹן וְקַחָה לִרְצַ שִׁשְׁתּ יֵאֲמַר הוֹן וְזו בִּרְכַּת הַזִּמּוֹן לָכֵן יֵם לְפֶרֶשׁ דְּקֹאִי לְדַלְעִיל דְּקֹאֲמַר אַחַד מִפְּסָקִי לְשִׁנִּיָּא וְצַעֲי נִמִּי [עַד] הִיכִי לְרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שִׁיזְכִּירוּ הַשְּׁמִים עַד נִצְרֵךְ וְרַצַּ שִׁשְׁתּ אִמַּר עַד שִׁיגְמִירוּ הוֹן וּמַשֵּׁם וְאִלֵּךְ יוֹכֵל הִיחִיד לֹאֲכּוֹל וְלֹא מַשּׁוֹם דְּחִשִּׁיב בִּרְכַּת הוֹן מוּמּוֹן [א] דּוֹלִאִי יִחִיד נִמִּי מַתַּחֲצִיב מֵהוֹן אֲלֹא מַשּׁוֹם דִּכּוּן דִּנְצִרֵךְ אִינָה בִּרְכַּה אִינוּ אוֹ

עין משפט
גד מצוה

מוז:

והחוב וה**מטיב**. וא"ת ואמאי פותחת בצרוך והלא סמוכה לחצרתה היא ויש לומר דנתקנה צפני עזמה (היא) כשציל הרוגי ציתרי) וא"ת אמאי אינה חותמת בצרוך וי"ל משום דקצרה היא רק שתקנו לאחר כך" שגש מלכיות ושלג גמולות ושלג הטצות וגאמן אחת של צרכת ההפטרה הוא מן הצרכה העליונהי) ולכן הוא נכתב גדול צדימים הראשונים היו רגילין לעמוד כל הקהל ולומר בקול רס נאמן אחת וכו' כשהיה התינוק מגיע שם: **להיבן** הוא חוור. פירש רש"י דקאי לאחר דפסקי

לשנים וממתינן לאחרים עד הון והיכן חוזר לאחר סעודתו צבנן אמרי למקום שפסק והלכתא למקום שפסק ותימה דא"כ היכי הלכתא למקום שפסק אחרי שאכל אחר כך פשיטא דיחזור אפילו להון דהא הון דלאורייתא ע"כ נריך לומר דקאי אהא דאמרינן לעיל דהמזבך אומר נצרך שאכלנו משלו והמסובין עונים צרוך שאכלנו משלו וצטוונו חיינו להיכן הוא חוזר המזבך לאחר שעינו המסובין חוזר לראש שהמזבך חוזר ואומר נצרך שאכלנו משלו וצטוונו חיינו ורצנן אמרי למקום שפסק שאומר צרוך שאכלנו משלו וכן הלכתא והר"מ מאייצנר"א פירש דקאי אשגשה שאכלנו ויאל אחד מהם לשוק קוראים לו ומומנים עליו ולעיל נמי הכי פירשו עד היכן מקום זימון שצריך להו לאותו אחד דקרו ליה ועני עד נצרך ומכאן ואילך ילך לדרכו ואינם צריכים האחרים עוד לזיורפו והכא צעי לאותו מן השוק להיכן הוא חוזר למקום שפסק דהיינו למר מהזון ואילך"ו למר מזבך והשתא ניחא דלא קשה מהזן שהרי לא יספר צינתיים: **בך** ו**זוטרא** איקלע צבי רב אשי איתרע ביה מידתא. וכוותיה קיימא לן והכי מצרכין צאי" אמיה האל הטוב והמטיב" אל אחת דיין אחת שופט צלדק ולוקח במשפט ושלט במעשי ואחטנו עבדיו ועמו וצכל אחטנו חייצין להודות לו ולצרכו גודר פרצות בישראל הוא יגדור פרצה זאת מעלינו ומעל האצל צצמוכנו לחיים ולשלום הרהמנו הוא ימלונן עלינו לעולם ועד וגו' ופירש צה"ג דאין לומר במשפט דקיימא לן צפ' צמה צהמה יולאה (דף נה:) דיש מיתה צלא חטא ויש יסורין צלא עון ומיהו צכך אין למחקו: **בזמן** שהן שתי מטות גדול מסב בראש שני צו צמעלה הימנו. דהיינו כלפי ראשו שמסב על המטה דרך שמאל ולמטה מקרי דרך מרגלותיו דהיינו מימינו וצוה מדקדק צב שצת דאס כן צעי גדול לתרצי כפשוטיה: כשמדבר עס השני כיון שהשני למעלה הימנו ולקמן צמתניתא גרס גדול מסב צראש השני למטה הימנו וזהו כלפי מרגלותיו

והוא מימינו ואז לא מתריץ ויציב כי צעי לאשתעויי צדהי שני: **אין** מבבדין וכו'. וא"ת הא אמרינן צצצת צפ' צמה צהמה (ד' נא:)

לוי ורב הונא צב חייא הוו קא אזלי צאורחא קדמה חמריה דרב הונא לתמרא דלוי צעי רב הונא לאפוקי מדעתיה דלוי כו' אלמא מכצדים צדרכים וי"ל כשיאלא לדרך כאחד מכצדין צדרכים אצל אס כל אחד ילך לדרכו ופגעו זה צוה ואירע להם דרך למקום אחד אין מכצדים אין

שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות

ויש מהן חוסס ולא פוסת. כגון צרכה הסמוכה לחצרתה שהרי צבר פתח צצרכה ראשונה. וצרכה אחרונה צצקריאת שמע אחת ויציב אחת ואמונה שאע"פ שק"פ מפסיק צינתיס אצרכות דלפניה סמוכה והויא לה סמוכה לחצרתה: **הטוב והמטיב** וכו'. דלאו סמוכה לחצרתה היא שאינה מצרכת המזון אלא על קצורת הרוגי ציתר תקנוה: **שהרי עוקרים אותם צצית האצל**. אליצא דר"ע: **להיכן הוא חוור**. מי שנצטרף לזימון ואמרן לעיל"ו אליצא דרב שצת צצרכת זימון עד הון והוצרך זה להיות מפסיק אכילתו עד שיגמור המצבך צצרכת הון וחזר זה שהפסיק לשנים וגמור סעודתו להיכן הוא חוזר לצבך לאחר שיגמור סעודתו: **חוור לראש**. לתחלת הון שהרי נתחייב ציזימון צצתחלה הוקצע צג' למקום שפסק. לצצרכת הארץ כשאר יחיד: **ה"ג אף על גב דרצנן אסון פרסאי צצצרי סעודה צקאי מיניינו: בזמן שהן שסי מטום**. רגילין היו לאכול צצצספה על צדו השמאלית מוטטה ורגליו לארץ איש איש על מטה אחת: **בזמן שהן שנים גדול מסב צצראש**. כלומר מסב תחלה על מטתו: ושני לו למעלה הימנו. מטת השני לצד מראשותיו של גדול: **ובזמן שהן שלשה גדול מסב צצאמצע שני לו למעלה הימנו שלשני לו למטה הימנו**. לצד מרגלותיו: **וכי צעי אשתעויי מסריץ סרוצי ויסיב**. ואס רצה הגדול לצבר עס שני לו צריך הוא לוקוף העשנו ממסביבתו לישצ זקוף דכל זמן שהוא מוטטה אינו יכול לדבר עמו לפי שהשני לו אחורי ראשו של גדול הוא ופני הגדול מסובין לצד אחר וטוב לו שיצב שני לו למטה הימנו וישמע דצביו כשהוא מוטטה: **צצמחוג**. מראס צצדיהס וצאצצצעותיהס צצרמחה: **מיס ראשונים מהיכן מסחילין**. רב שצת קא"ל לריש גלותא מהיכן מתחילין פרסיים מיס ראשונים: **לאלתר מייסו סכא קמיה**. שלחן שלו מציאין מיד לפניו ואוכל. ולפני כל אחד ואחד היו מציאין שלחן קטן: **לא מסלקי סכא**. מקמי גדול עד דמשו כולהו וצעוד שהוא אוכל האחרים נוטלין מיס אחרונים: **שני לו למטה הימנו**. שאס הוצרך גדול לספר עמו לא יחא צריך לוקוף: **ובזמן שהס ג' שני לו למעלה הימנו**. ואס צא לספר מספר עס השלישי לו ואס צא לספר עס השני לו טוב הוא שצקוף ואל יספיל את השני לו לפני קטן ממנו שיהא הוא למטה וקטן ממנו למעלה הימנו: **מסחילין מן הגדול** ולא לתמר מעיילי תכא קמיה: **ובזמן שהס מאה**. לאו דוקא דה"ה עשרה ולכל יותר מה' שגנאי הוא שיסלקו השלחן מלפני הגדול כשיטול ידיו וימתין סס יושצ וצטל עד שיטול כלס לפיכך כשהס יותר מחמשה מתחילין מן הקטן היוצב צצסוף ואין מסלקין שלחן

מלפני הגדול עד שיגיעו המיס לחמשה שאלאו: **והווריס ומסחילין מן הגדול** ונוטלין שלחן מלפניו: **למקום שמיס אחרונים הווריס** כשמגיעים לחמשה אס נטל הגדול הוא מצבך ואס צוה לאחר ליתול קודס לו הוא מצבך: **הנוטל ידיו צאחרונה סחלה**. אותו שנוטל בתחלת החמשה אחרונים קורא תחלה צאחרונה: **אין מכצדין**. לומר היה אחת קודס: **לא צדריים**. הולכי דריים לומר לגדול הימנו לך לפני: ולא

מסורת הש"ס

א) נמס' שמחות סוף פי"ד ע"ש, ב) ס, ג) א, ו) מרגוס של צצלוס וצמטור צצצלמא וצמריל' ועי' צצצרוך ערך מרקן, ד) סומפסא פ"ה ה"ה, ה) לעיל מג. ע"ש, ו) נשס איחא אמר ליה רבי חייאל, ז) נעיל"א, ח) כדאיתא לקמן מרת, ט) יוסיב ציצור מנלל' חתו' ספסחוס קרי: ד"ה חוץ, י) נע"י רש"א ועי' מגיל' ס' קצב ס'ק"א דל"ל סעך,]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לחיבן וכו'. ולמר מצבד. צ"ל מן נוטה לך נשס'!]

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש כתב. ואצ"ג דאר"פ לקטן שיש שם שני מלכויות לבר מדרידה וכו' מ"מ אינו מזכיר אלא שכוותיו של מקום האל אבינו מלכנו וכו'. ב. בתוס' רי"ש כתב. האל החי הטוב והמטיב וכו' לוקח במשפט ושלט במעשיו. ג. בתוס' רי"ש כתב. להודו לתרועי נפשיה למיכות כשמדבר עם השני.

מוסף רש"י

והטוב והמטיב. אע"ג דסמיכה לתצרתה. שהרי המחיל צצצרכת המזון צצצצרוך, משום דצרכתא צצצצני פססה איתקן משום הרוגי ציתר, וכלה הוולאה צצצצרכת הפירות ומלת (פסחים טז.) כל הגוטל ידיו באחרונה. צצצצמיס אחרונים. הוא מזומן לצברכה. לצצצצכת המזון (ע"י גמ.) חזויה. ר' חילא לרב, דקא מרתת. שמא רחא די מלכלכות או שמא אהצנימי צצצצכללה יותר מדי (שם.) בר פתחי. כן גדולים (שבת ג.) וכוט.) צע על תמלוד חכס (נדר טז.) עיין בברכת מצווא קאמר לך. כאן צצצצטענל ידיו תחלה הוא מצבך (ע"י גמ.)

רב ניסים גאון

שאני פרסאי דבמחוג מחוז והיו מכירין זה את זה ברמיותיו של זה ומכירין כל אחד מהן מה שחבירו אומר ובפ"ק דמסכת חגיגה (דף קו ר') יהושע בן חנניה הוה קאי בי קיסר אחוי ליה ההוא מינא עמא דאהרדינה מאריה לאפיה מציניהו אחוי ליה איהו ידו נטויה עלינו אמרו ליה לר' יהושע בן חנניה מאי אחוי לך עמא דאהרדינהו מאריה לאפיה מיניה ומאי אחותי אחוי לך לא ידענא אמרו ליה ידו נטויה עלינו אמרו ליה לההוא מינא מאי אחותי ליה עמא דאהרדינהו מאריה לאפיה מיניה ומאי אחוי לך לא ידענא אמרו גברא דלא ידע מאי מחוז ליה במחוג יתיב (בבב"א איתא יחורין קמיה מלכא וקטלוהו:)